

komplette voldsmonopol både udadtil og indefter. Tankevækkende og læseværdig – men igen er der tale om genbrug, idet artiklen tidligere har været trykt i *Revue de synthèse*, (1987).

Eneste virkelig originale bidrag er udgiverens egen artikel »The Heathen Order of Battle« om de ideologiske dybder i den tyrkiske halvmåneslagorden, således om den beskrives i serberen og eks-janitsharen Konstantin Mihailovics Tyrkiske Krønike fra slutningen af 1400-tallet. Med dette udgangspunkt leverer forf. en fascinerende idéhistorisk analyse af den nøje sammenhæng mellem politisk statsmagt og militær organisation i den tidlige nytids osmannerrige. Det er berigende og lærerig læsning, selv om artiklen ikke er fri for gentagelser, og uanset at den afsluttende sammenligning med europæisk krigskunst på grundlag af den langt senere Clausewitz er mindre vellykket. Man mærker, at forf. her befinder sig langt fra sin hjemmebane, og må i øvrigt undre sig over, at han ikke i stedet har valgt den samtidige Machiavellis krigsteorier som sammenligningsgrundlag.

Efter læsning af så meget genbrugsstof melder sig uvægerligt den tanke, om udgiveren ikke havde været bedre tjent med at publicere sin egen originale artikel på anden vis. En enkelt snaps i en hel bog er ikke meget. Men man forstår på den anden side også godt de tidsbegrænsede forskningscentres behov for at kvittere for de tildelte bevillinger med selvstændige publikationer.

Knud J. V. Jespersen

THOMAS SCHWARK: Lübecks Stadtmilitär im 17. und 18. Jahrhundert. Untersuchungen zur Sozialgeschichte einer reichsstädtischen Berufsgruppe. Veröffentlichungen zur Geschichte der Hansestadt Lübeck herausgegeben vom Archiv der Hansestadt, Reihe B Band 18. Lübeck, Schmidt-Römhild, 1990. 368 s.

Denne bog tager udgangspunkt i soldaternes hungeruroligheder 1795-96. Den centrale del er en indholdsrig og mangesidig beskrivelse af denne gruppe proletarers placering i hansestadens samfund. Indkomst, bierhverv, bolig, naboer, familie, forbrydelse og justits, og meget andet er behandlet. Udviklingen kan sammenfattes i ét ord: forarmelse. Urolighederne kom på et lavpunkt i levevilkår, forårsaget af konstant løn og stigende priser.

Bogen indeholder imidlertid mere end titlen lover. Først og fremmest en gennemgang af hele stadens krigsvæsen, både den professionelle del og den større borgervæbning – som i realiteten var bemandede med »Häuerlinge« stillet som stedfortrædere. Denne opdeling var ikke kun af betydning for den blodige slutning på soldaternes demonstrationer, men også dybt forbundet med de politiske modsætninger i staden mellem eliten i rådet og det menige borgerskab. Militærets udvikling blev formet af hensyn til den indre magtbalance. Beskrivelsen af soldaternes aktivitet, blandt andet i stigende omfang som politi, giver også ny viden om den civile befolknings socialhistorie.

Der var ingen skodder mellem de 500 mand i hansestadens uniform og deres omgivelser. Denne grundige beskrivelse af deres livsvilkår, med benyttelse af et rigt kildemateriale, kaster lys over mange sider af livets vilkår generelt. Man kunne ønske sig at være tilsvarende godt informeret om kongen af Danmarks titusinder af hvervede soldater.

Gunner Lind